

Cilt : 17 SAYI 8 AĞUSTOS 1989

**Türk
sanayicileri
ve
işadamları
derneği**

görüŖ

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) AĞUSTOS 1989
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Cem Boyner

Yazı İşleri Müdürü :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri Ertuğrul İhsan Özol

Yayına Hazırlayan :
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Ekonomik Araştırmalar Bölüm Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu :

Bu Sayıda :

Nilgün Demirtaş
Avni Demirci
Taylan Kovanlıkaya
Lale Demiral

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD GÖRÜŞ'ün belirtilmesi koşuluyla izinsiz kullanılabilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul edilemez.

Adres :
Cumhuriyet Cad. Ferah Ap. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tlf : 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer :
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 179 67 50 / 8 Hat

Bu Sayıda

TÜSİAD'dan Haberler	4
Türk Ekonomisinin Belli Başlı Sorunları Ve Öneriler	8
AT'de Satın Alma Gücü Pariteleri	16
AT'de Şirket Birleşmeleri Hızla Artıyor.	18
Avrupa'da Japon Yatırımları	21
AT'de 1992'de Kim Kazanacak Kim Kaybedecek	27

TÜSİAD'dan Haberler

CUMHURBAŞKANIMIZ TÜSİAD'I ZİYARET ETTİ

TÜSİAD'a 20 Temmuz 1989 tarihinde bir nezaket ziyaretinde bulunan Cumhurbaşkanı Sayın Kenan Evren Yönetim Kurulu üyeleri, Yüksek İstişare Konseyi Onursal Başkanları ve Başkanlık Divanı ile bir görüşme yaptı. Başkan Boyner Sayın Cumhurbaşkanı'na bir TÜSİAD plaketi sundu.

DEİK Kurucu Üyeler Genel Sekreterlerinin 3 Temmuz 1989 tarihinde DEİK'te, kurucu üyeler arasındaki araştırma işbirliğinin artırılması konusunda yaptığı koordinasyon toplantısına Genel Sekreter E.İhsan Özol ve Araştırma Bölüm Başkanı Nilgün Demirtaş katıldılar.

Genel Sekreter E.İhsan Özol 3 Temmuz 1989 tarihinde Manchester Sanayi ve Ticaret Odası'nın Uluslararası Ticaret Bölümü Başkanı Mr. Stephen Welch ve Orta-

doğu Bölgesi Yöneticisi Mr. M.P.J. Byrene ile iki kuruluş arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi konusunda bir görüşme yaptı.

AT Komisyonu Sosyal İşler Durum Deđerlendirme Misyonu Dr. Herman van Zonneveld başkanlığında TÜSİAD'ı ziyaret ederek Genel Sekreter E.İhsan Özol ve üyelere Koç Holding Endüstri İlişkileri Koordinatörü Tuđrul Kutadgobilik ile görüştü.

Genel Sekreter E.İhsan Özol 4 Temmuz 1989 tarihinde BDI tarafından UNICE'ye üye kuruluşlar çerçevesinde her yıl Temmuz ayında Berlin'de düzenlenen, Avrupalı işadamlarını yakından ilgilendiren aktüel konuların ele alındığı toplantıya katıldı. Avrupa Sanayi Federasyonlarının Direktörleri 7 Temmuz 1989 tarihinde de Alman Cumhurbaşkanı'na ziyaret ederek günün sorunları ile ilgili bir toplantı yaptılar.

Başkan Cem Boyner 22 Temmuz 1989 tarihinde Gün ve Ekonomi adlı kısa TV programına Kenan Mortan ile birlikte katıldı ve Ülke Stratejisi konusundaki görüşlerini açıkladı.

Başkan Cem Boyner, Yüksek İstişare Konseyi Onursal Başkanı Nejat F. Eczacıbaşı, Yüksek İstişare Konseyi Başkan Yardımcısı Feyyaz Berker, İKV Başkanı Jak Kamhi ve İKV Genel Sekreteri Haluk Ceyhan'dan oluşan bir heyet 25 Temmuz 1989 tarihinde Brüksel'e giderek AT Komisyonu'na Türk ekonomisindeki gelişmeleri ve Türkiye'nin AT'ye girmesi ile ilgili özel sektör görüşlerini iletiler.

Başkan Cem Boyner, 26 Temmuz 1989 tarihinde Mitsubishi firmasının Genel Müdürü Mr. Kinya Nakata ile bir görüşme yaptı.

Devlet Bakanı Sayın Ercüment Konukman 26 Temmuz 1989 tarihinde TÜSİAD Yönetim Kurulu ve TÜSİAD üyelerinin katıldığı bir toplantıda Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımızın sorunları ile ilgili bir konuşma yaptı ve alınabilecek önlemler konusunda TÜSİAD üyeleri ile görüş alışverişinde bulundu.

DEİK Kurucu Üyeler Genel Sekreterleri 26 Temmuz 1989 tarihinde TÜSİAD'da toplanarak kurucu üyeler arasında ilişki-

lerin kuvvetlendirilmesi ve araştırma işbirliği olanakları ile ilgili olarak Kurucu Üyelerin Başkanlarına verilecek ortak önerileri belirlediler.

Aylık olağan toplantısını 28 Temmuz 1989 tarihinde İzmir'de yapan TÜSİAD Yönetim Kurulu, toplantının ardından Ege'li TÜSİAD üyeleri ile Büyük Efes Oteli'nde düzenlenen bir toplantıda sanayinin sorunlarını görüştüler.

Meksika Ekonomi Bakanı'nın danışmanı Prof. Aarron Tornel 31 Temmuz 1989 tarihinde Divan Restaurant'ta verilen akşam yemeğinde Meksika'da ekonomik gelişmeler, enflasyon ve ekonomik istikrar için alınan tedbirler konusunda bir konuşma yaptı. Toplantıya Meksiko City Belediyesi Bütçeleme Dairesi Başkanı Augustin Quintanilla, TÜSİAD Yönetim Kurulu, danışman öğretim üyeleri ve bazı gazeteciler katıldılar.

Türk Ekonomisinin Belli Başlı Sorunları ve Öneriler

Bugün, çeşitli sorunlarla karşı karşıya olan Türk ekonomisinde hızla artan enflasyonun en önemli sorun olduğu görülmektedir. Bunu imalat sanayiinde yaşanan durgunluk, yatırımların sektörel dağılımındaki bozukluklar ve kamu kesimi açıkları takip etmektedir. Cari işlemlerde dengein sağlanması ve ekonomide dengelerin yeni politikalar ile bozulmamasına özen gösterilmesi büyük önem taşımaktadır.

Yüksek enflasyon halen en önemli sorun olarak görülmektedir. Kasım 1987'de hızlanmaya başlayan enflasyon oranındaki artış 1988 yılında da devam etmiş ve 12 aylık oran yüzde 37.5'ten yüzde 87.5'e yükselmiştir. Bu hızlı yükselişi, 1988 yılının Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında fiyatlardaki görece yavaşlama da durduramamıştır.

Kamu harcamalarındaki artışların, vergi yükünün 1986 yılında GSMH'nın yüzde 15.2'sinden yüzde 14.5'ine düşmesinin, kamu açığının GSMH'nın yüzde 3.3'ünden yüzde 6.0'sına yükselmesinin, kamu sektörü borçlanma gereğinin GSMH'nın yüzde 5.5'inden yüzde 8.7'sine ulaşmasının, ardarda gelen mevduat faiz oranlarındaki artışların ve özel sektöre yeterli miktarda borçlanabilecek kaynağının kalmamasının yanı sıra girdi fiyatlarındaki artışlar da Ekim 1987-Nisan 1988 döneminde enflasyon oranının yüzde 36.5'ten yüzde 75.0'e yükselmesinin belli başlı nedenlerindedir.

Bugün Türk ekonomisinin karşı karşıya bulunduğu ikinci önemli sorun özellikle imalat sanayiinde yaşanan durgunluktur. Bu durgunluğa hem toplam talepten, hem de toplam arzdan kaynaklanan sorunlar yolaçmıştır. Kamu yatırım harcamalarındaki düşüş konut inşaatında ve sanayi ürünleri ihracatındaki gerileme; yüksek enflasyon ve maliyetlerin enflasyonun üzerinde artış göstermesi ile birleşince; 1988 yılının ikinci çeyreğinde imalat sanayii üretim artış oranı düşmüştür. Bu sektördeki üretim düşüşleri yılın üçüncü çey-

reğinde yüzde 4.1, dördüncü çeyreğinde ise yüzde 10.3 oranında gerçekleşmiştir. Kamu sektörü imalat sanayiindeki üretim düşüşleri yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 1.4, dördüncü çeyreğinde ise yüzde 10.3 dolayındadır. Özel imalat sanayii geçtiğimiz yıl yüzde 0.4 oranında gerilerken, kamu sektörü imalat sanayii yüzde 0.8 oranında büyümüş tür.

İmalat sanayiindeki büyüme, bu sektörde üç yılda bir tekrarlanan bir sürecin varlığını ortaya koymuştur. Bu süreçte ilk yıldaki hızlı büyümeyi ikinci yıl ciddi bir gerileme izlemektedir. Üçüncü yıl ise, sonraki üç yıllık sürecin ilk yılındaki maksimum büyüme hızına ulaşmaya yönelik önlemlerin alındığı yıl olmaktadır.

İmalat sanayiinde en yüksek büyüme hızlarına 1981, 1984 ve 1987 yıllarında ulaşılmış ve bu yıllarda büyüme hızları sırasıyla yüzde 8.4, yüzde 10.1 ve yüzde 9.7 olarak gerçekleşmiştir. Durgunluk yılları ise; yüzde 4.9 oranındaki büyüme ile 1982, yüzde 5.4 ile 1985 ve yüzde 1.9 oranındaki gerileme ile 1988 yılları olmuştur. 1988 yılının ikinci çeyreğinde üretim artış hızı

yüzde 1.6'ya gerilemiş, aynı yılın üçüncü ve son çeyreğinde ise büyüme yerini geri-lemeye bırakmış ve üretim sırasıyla yüzde 5.6 ve yüzde 11.0 oranında azalmıştır. Bu düşüşler sonucu üretim tüm yıl boyunca yüzde 1.9 oranında gerilemiştir.

Ekonomimizin karşı karşıya bulunduğu sorunların üçüncüsü; halen ciddi sonuçları olan ve orta vadede de devam edeceği tahmin edilen, kamu altyapı yatırımlarının ve özel sektör konut yatırımlarının dengesiz dağılımıdır. Altyapı yatırımlarının uzun tamamlanma süresi sonuna kadar toplam arzda herhangi bir artış sağlanmaması gelir üzerinde çarpan etkisi (multiplier effect) yaratmaktadır. Konut yapımının, altyapı yatırımlarına göre daha kısa bir tamamlanma süresi olmasına karşın, tamamlanması durumunda milli gelire katma değer katkısı çok sınırlıdır. Ayrıca, her iki tür yatırımın, alınıp satılabilir bir mal üretilmesine katkıda bulunmadığından, ihracatı arttırması da sözkonusu değildir.

Altyapı ve konut yapımında, imalat sanayi ile karşılaştırıldığında marjinal sermaye-çıktı oranı (ICOR) göreceli olarak daha yüksektir.

Kaynakların dağılımının, altyapı ve konut yapımından imalat sanayiine doğru kaydırılması toplam marjinal sermaye-çıkırtı oranını (ICOR) düşürebilir ve GSMH'nın büyümesini olduğu kadar, sanayi ürünleri ihracatını da olumlu etkileyebilir.

Cari işlemlerde dengenin sağlanması ekonomik sorunların dördüncüsüdür. Kamu Borçlanma Gereği'nin, özel sektörün özel yatırım-tasarruf fazlasından daha büyük miktarda yararlanabilmesi için azaltılması gerekmektedir. Şu anda, özel tasarruf fazlasının önemli bölümü para ve sermaye piyasaları aracılığıyla kamu sektörü tarafından kullanılmaktadır. Kamu açığının GSMH içindeki payı acilen yüzde 2.0'nin altına indirilmelidir.

Esas hedef, kamu yatırımlarıyla tasarruflarının eşitlenmesi yoluyla kamu dengesinin sağlanmasıdır. Bu hedefe, yönelik olarak, özel tasarruflar konut dışındaki alanlarda yatırım yapmak için kullanılmalıdır.

Bugün yüzde 77.0'a kadar yükselen mevduat faizleri ile kredi faizleri arasındaki büyük farkın düşürülmesi şarttır.

Döviz gelirleri dengesi yönünden bakıldığında, amaç ithalatın ihracata eşitlenmesi olmalıdır. Denge sağlanması sadece Türk Ekonomisinde optimum performansın elde edilmesi için ön koşul değil; aynı zamanda özel yabancı sermayenin girişini de hızlandıracak bir faktördür.

Türk Ekonomisinin karşı karşıya bulunduğu sorunların sonuncusu ise, ekonomik dengenin uygulanan yeni politikalar ile gereksiz yere bozulmamasının sağlanmasıdır. Temelde, yıldan yıla açıklar veya fazlalar azaltılmalı ve uygun, kontrol edilebilir sınırlarda tutulmalıdır.

TÜSİAD'ın 1989 yılının ikinci yarısına yönelik politika önerileri şöyle özetlenebilir:

1. Öncelik enflasyonla savaşa verilmelidir. Kamu harcamalarındaki artış, düşük vergi yükü ve yüksek Bütçe açığı enflasyonun başlıca nedenleri olmuştur. Talep ve maliyetten kaynaklanan etkenler de farklı dönemlerde önem kazanmıştır.

Kısa zamanda etkisini göstermesi beklenen enflasyon ile mücadele programları uygulanırken, ekonomide durgunluğa meydan vermemek için arz yönlü politikalara da önem verilmelidir. Türkiye 1988'den itibaren stagflasyon içinde yaşamaktadır; ancak, pekçok ülke deneyinde olduğu gibi, uygun karma ekonomik politikalar durgunluk yaratmadan enflasyonu önleyebilir.

Bütçe açığı, kesinlikle makul ve kontrol edilebilir bir seviyeye indirilmelidir. Aşırı bütçe harcamaları ile kamunun işletme giderlerinin enflasyonla savaş politikalarına uyumlu olarak ayarlanması gerekmektedir. Kaynaklar sınırlı olduğundan, devlet gelirlerinin arttırılması için daha fazla çaba harcanmalıdır. Vergi gelirleri, diğer OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında halen oldukça düşüktür. Vergilendirmenin daha geniş bir tabana yayılması için kapsamlı bir vergi programının hazırlanması ve vergi kaçakçılığının engellenmesi amacıyla etkili önlemlerin alınması şarttır.

2. Krediler üzerindeki yükler kaldırılmalı, bankaların işletme maliyetleri uluslararası seviyeye indirilmeli ve bu yolla banka kredi faiz oranları düşürülmelidir.

3. Orta vadede, parçalı politikalar yerine bir önlemler paketi uygulanmalıdır. Böyle bir paket, vergi etkinliğini arttırmaya, mevduat munzam karşılıklarını düşürmeye ve ihracat teşviklerini arttırmaya yönelik önlemleri içerdiği takdirde daha etkin sonuçlar alınabilecektir.

Eğer yeniden sanayileşme isteniyorsa, yukarıda belirtilenleri kapsayan önlem paketleri, varolan üretim kapasitesinin daha fazla kullanılmasını teşvik edecek arz yönlü politikalar ile desteklenmelidir.

AT'de Satın Alma Gücü Pariteleri

AT İstatistik Ofisi, Mayıs 1989 itibariyle hanehalkı tüketimi ile ilgili satın alma gücü paritelerini yayınladı. Belçika baz ülke (= 100) olarak alındığında, fiyat seviyelerini gösteren endeksler şöyledir:

Ülke	Mayıs 89	Mayıs 88
Danimarka	136.5	136.1
Almanya	112.9	112.6
Fransa	105.2	104.1
Belçika	100.0	100.0
İrlanda	96.8	95.8
İtalya	96.2	90.7
Hollanda	96.1	98.4
İngiltere	95.9	90.9
Lüksemburg	90.5	90.1
İspanya	80.0	72.6
Yunanistan	71.5	68.9
Portekiz	59.0	54.3
Avusturya	113.1	113.1
ABD	94.7	80.1
Kanada	100.4	82.3
Japonya	135.2	130.0

Tablo fiyat seviyeleri bakımından AT ülkeleri arasında önemli farklar olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle, aynı hizmet ve mallar için Belçika'da yapılan harcama 1000 Belçika frangı iken Danimarka'da 1365 BFr, Fransa'da 1052 BFr ve Portekiz'de 590 BFr'dir. Rakamlar, enflasyonun hızlandığı İspanya, İtalya, Portekiz ve İngiltere dışında birçok AT ülkesinde fiyatlarda önemli bir değişiklik olmadığını göstermektedir.

ABD ve Kanada'da doların AT ülkelerinin paraları karşısında değer kazanması, bu ülkelerde fiyat seviyelerinin yükselmesine neden olmuştur.

Kaynak: Europe Informations

AT'de Şirket Birleşmeleri Hızla Artıyor

Avrupa Topluluğu'nda faaliyet gösteren firmalar arasındaki birleşmelerde (mergers) ve ortaklıklarda (share holding) 1988 yılı içinde yüzde 45 oranında bir artış gözlenmiştir. Bu rakam 1987 yılında yüzde 27 olarak gerçekleşmişti. Daha detaya inildiğinde artış oranının şirket birleşmelerinde yüzde 34, ortaklıklarda yüzde 76 ve ortak kuruluşlarda (Joint Enterprises) yüzde 36 olduğu görülmektedir.

1989 yılında gerçekleşen şirket birleşmelerinin altında çok farklı nedenler yatmaktadır: Tek Pazar oluşumunun arifesinde piyasa pozisyonunun kuvvetlendirilmesi (yüzde 25), genişleme (yüzde 20), ortaklık kuran şirketlerin faaliyetlerinin birbirini tamamlayıcı nitelikte olması (yüzde

20), yeniden yapılanma (yüzde 15), araştırma ve geliştirme gibi diğer nedenler (yüzde 20). Ortak kuruluşların oluşumu için temel nedenlerin başında ise yüzde 29 ile araştırma ve geliştirme faaliyetleri gelmektedir. Bunu yüzde 19 ile üretim ve yüzde 14 ile de yeniden yapılanma amaçları izlemektedir.

Sanayi sektöründe şirket birleşmelerinin sayısı 1988 yılında yüzde 26 oranında artmıştır. Bu gelişmede uluslararası ve Topluluk içi işlemlerdeki artışın (transactions) büyük rolü olmuştur. Topluluk'ta en fazla şirket birleşmesi Fransa'da (112) gerçekleşmiştir. Bunu İngiltere (106), Federal Almanya (52) ve İtalya (49) izlemektedir.

Şirket ortaklıkları 1988 yılında yüzde 54 artış göstermiştir. Topluluk içi ve uluslararası işlemlerin toplam içindeki payı 1987'de yüzde 28 iken 1988'de yüzde 36 olarak belirlenmiştir. Bu tip ortaklıklar açısından gıda ve içki endüstrisinin çok hareketli olduğu görülmüştür. Bunu kereste ve kağıt ile inşaat endüstrileri takip etmiştir.

1988 yılında ortak kuruluşların artış hızı ise yüzde 23 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran bir önceki yılın hemen hemen iki katına ulaşmaktadır. Ortak kuruluşların en hızlı gerçekleştiği ülkeler sırasıyla Fransa, İtalya, İngiltere ve Federal Almanya olarak sayılabilir.

Hizmetler sektöründe ise şirket birleşmelerinin hızı geçen yıl yüzde 56'ya ulaşmıştır. Bunun yüzde 29'unu Topluluk ve uluslararası işlemler oluştururken, sektör olarak en yüksek katkı bankalar ile sigorta kuruluşlarından gelmiştir.

Bu gelişmeler, şirket birleşmelerinin güçlü tekellerin etkisinde kalması halinde Tek Pazar'dan umulan ekonomik avantajların sınırlı kalacağını göstermektedir. Bu durumda şirket birleşmelerinde belli bir kontrol sağlanması ve böylece rekabeti olumsuz yönde etkilemeyecek bir yapısal değişikliğin gerçekleştirilmesi gerekli görülmektedir.

Kaynak: Europe Informations

Avrupa'da Japon Yatırımları

Avrupa Topluluğu, Japon sanayi firmalarının Avrupa'daki üretim hacmini ele geçirmeye başlamasından rahatsızlık duymakta ve bu durumun yaratabileceği sonuçları düşünmektedir.

Japonların Avrupa'da gittikçe artan varlıkları AT Komisyonu ve hükümetler arasında çeşitli görüş ayrılıklarına yol açmıştır. Brüksel'den bir yetkili, dengeli bir şekilde hareket ederek, Avrupa sanayii ve pazarlarına zarar vermeden Japonlardan sermaye, teknoloji ve iş alabilmenin önemine değinmiştir.

Avrupa Japon direkt yatırımlarının sadece yüzde 16'sına sahiptir. (Bu rakam Amerika için yüzde 42'dir). İngiltere Topluluk içinde en popüler yere sahip olmasına rağmen, Japon yatırımları bu ülkedeki tüm yabancı yatırımların ancak yüzde 5'ini oluşturmakta ve imalat sanayiinde yoğunlaşmaktadır.

"Japon akının"da iki faktör göze çarpmaktadır;

1. Yatırımlar en çok Japonların rekabet gücünün yüksek olduğu elektronik, araba gibi hassas sektörlerde yoğunlaşmıştır.

2. "Akın" gittikçe artmaktadır. Japon Dış Ticaret Organizasyonu'nun açıklamasına göre Avrupa'da üretim yapan Japon firmalarının sayısı 1983 yılından beri iki kat artarak geçen Ocak ayında 411'e ulaşmıştır.

Japon yatırımlarının Avrupa Topluluğu ekonomilerine ne gibi faydalar getireceği hala tartışılan bir konudur. Avrupa'da birçok ülke İngiltere'nin ekonomi politikalarına karşı çıkmakta ve bu ülkenin mevcut üreticileri sanayie kazandırmak yerine pi-

yasadan sildiğine inanmaktadır. Ayrıca Japon şirketleri de Avrupa'da yeterli araştırma ve geliştirme yapmadıkları için sert bir şekilde eleştirilmektedirler. Fakat gözden kaçırılmaması gereken bir nokta bu tür yatırımların küçümsenemeyecek kadar iktisadi önem taşımalarıdır.

Bu gerçekten hareketle Fransa ve İtalya Japon yatırımlarına karşı olan tavırlarını değiştirmeye başlamışlardır. Her iki ülkede, geçmişte Japonların kendi pazarlarına girişine izin vermezlerken, bugün Fransız hükümeti daha fazla Japon firmasının ülkede faaliyet göstermesi için bir kampanya yürütmekte, İtalya ise Japon ihracatına konan birtakım kısıtlamaları kaldırmaktadır.

Fransa ve İtalya'nın konuya yaklaşımlarında bir yumuşama olmasına rağmen, Brüksel diğer Topluluk üyelerini Japon yatırım ve ticareti konusunda daha sıkı pazarlık yapmaları için uyarmaktadır. Bu grubun karşısında ise İngiltere, Batı Almanya ve Hollanda gibi ülkeler vardır. Topluluk içindeki bu düşünce ayrılığı Brüksel'in de değişik yönlerde hareket etmesine neden olmaktadır.

Komisyon, Japonların lider durumunda olduğu elektronik eşyalarda (fotokopi makinaları, videolar, bilgisayarlar) belli bir standart sağlanması konusunda ısrar etmekte ve eskimiş kuralların yeniden gözden geçirilmesini ve bu sayede Komisyon'un anti-damping politikasının daha etkili bir biçimde uygulamaya konmasını istemektedir.

Topluluğun kesin bir tanımlaması olmadığı sürece, firmalar üretecekleri mamülleri düşük maliyetle diğer ülkelerden parça parça ithal edip, birleştirmekte ve böylece damping vergisinden kaçınmaktadırlar.

Avrupalı firmalar sıkı bir standardizasyon politikasıyla Japonların Topluluk içindeki yayılmasını önleyebileceklerini düşünmektedirler. Japonlar ise İngiltere dışında Avrupa'da birlikte çalışacak güvenilir şirket bulamamaktan şikayet etmektedirler. Birçok Japon firması ya Japonya'dan daha fazla yardım alarak, ya da daha önce birlikte çalıştığı firmaları beraberinde getirerek Avrupa'daki mevcut yatırımlarını artırma kararı almışlardır.

Bazı şirketler Avrupalılar ile iyi ilişkiler içine girmeye, bazıları ise müşterek teşebbüsler üzerinde durup anlaşmaya çalışmaktadırlar.

Huzursuzluk genellikle ileri elektronik alanında duyulmaktadır. Bu alanda Avrupa'nın endüstriyel geleceğini kontrol altında tutmak için özerk bir kapasitenin şart olduğu inancı yaygındır.

Avrupa'da 14 tane Japon bilgisayar firması mevcuttur. İngiltere'deki yedi firmanın üretimi tüm Avrupa'nın ihtiyacını karşılayabilecek miktardadır. Bu durum, AT dışında pazarlar bulunmadığı takdirde ya kıyasıya bir fiyat rekabeti başlayacağını ya da firmaların üretim kapasitesinin diğer ürünlere kayacağını göstermektedir.

Kaynak: Financial Times

AVRUPA'DA TOPLAM JAPON YATIRIMLARI
milyon \$

	Kümülatif Toplam	
	Ocak-Mart 88	Ocak-Mart 89
İngiltere	2.473	3.956
Hollanda	829	2.359
Lüksemburg	1.764	657
Batı Almanya	403	409
Fransa	330	463
İsviçre	224	454
İspanya	283	161
Belçika	70	164
İrlanda	58	42
İtalya	59	108
		10.554
		5.525
		4.729
		2.364
		1.764
		1.432
		1.045
		1.027
		432
		370

AT'de 1992'de Kim Kazanacak Kim Kaybedecek?

1992'den itibaren tek pazar haline gelecek olan Avrupa'da zengin endüstri bölgeleri ile ekonomik durgunluk içinde olanlar arasında önemli farklılıklar göze çarparken işsizlik ve sosyal sorunların ağırlığı da bölgeden bölgeye değişmektedir.

Brüksel'deki yetkililer bölgeler arasındaki farklılıkları gidermeye çalışmakta ve tek pazarın üye ülkeler arasında eşitsizliği gidereceğini ummaktadırlar.

Bölgesel gelişme planları yapanlar yeni bir Avrupa haritası çizerek üzerinde iyi ve kötü durumda olan bölgeleri işaretlemişlerdir. İyi durumdakiler yüksek teknoloji ve hizmet sektörü üzerinde uzmanlaşmış şehir ve bölgelerdir. Ekonomik durumu gelişen bu bölgelerin 1992'den sonra pozisyonları daha da güçlü olacaktır. Ekono-

mistler yüksek gelişme potansiyeli olan bölgeler olarak Frankfurt, Almanya'nın Güneyi, Paris, Fransa'nın Güneyi, Kuzey ve Orta İtalya'yı göstermektedirler.

1992'den sonra durumları daha da kötüye gidecek olanlar ise iki gruba ayrılabilir. İlki Avrupa'nın çevre ülkelerinden olan ve diğerlerine göre daha geri kalmış olan İrlanda, Portekiz, Yunanistan, Madrid ve Barselona hariç tüm İspanya, Güney İtalya, Güney - Batı Fransa, Kuzey İngiltere ve Danimarka'nın tarım bölgeleridir.

İkinci gruba ise geleneksel endüstri bölgesi olan - demir-çelik, gemi yapım ve tekstil endüstrileri- fakat şimdi yüksek oranda işsizlikle karşı karşıya olan bölgeler girmektedir: Ruhr Basin, Lorraine, Nord-Pas-de Calais, Turin, Catalonia, Predmont, West Yorkshire ve Manchester gibi.

Avrupa Komisyonu ekonomik farklılığın daha fazla büyümemesi için bazı önlemler almaya başlamıştır. (Yeni bir bölgesel gelişme politikası gibi) Bölgelerin neden geri kaldığı, nasıl kalkınacağı ve gelişmiş olanların bunu nasıl başardığı konuları araştırılmaktadır.

Örneğin, Almanya'nın kuzey-güney bölgeleri arasında ekonomik farklılıklara neden olan faktörler şunlardır :

Doğal Kaynaklar: Kuzey Almanya kömür ve çelik üretimi için gerekli olan doğal kaynaklar yönünden oldukça zengindir. Bu yüzden Almanya'nın endüstri devrimi kuzey bölgelerinde olmuştur (Northshine-Westphalia, Niedersaches). Fakat bu endüstriler bugün krizden krize girmektedirler. Geçen 30 yıl içinde kömür madenlerinde 300.000, demir üretiminde 250.000 ve gemi yapımında 50.000 işçi işini kaybetmiştir. 1960 ve 1970'lerin bu ekonomik bunalımı, 1980'lerde sosyal problemlere neden olmuştur.

Altyapı: Northshine-Westphalia ve Saar'ın kömür ve çelik bölgeleri bir zamanlar bol miktarda doğal kaynağa ve Almanya'nın en iyi ulaşım ağına sahipti. Fakat durum şimdi değişmiştir. Alman otobanları tamamlanmış ve küçük bölge havaalanları gelişmiştir.

İkinci Dünya Savaşı: Çelik, kömür ve gemi yapım endüstrileri savaş sırasında düşen bombaların birinci hedefleri olmuştur.

Savaş sonrası ayakta kalan fabrikalar da fabrika alanlarının daha ucuz ve bol olduğu bölgelere taşınmıştır. Örneğin, Siemens merkezini Batı'dan Münih'e taşımıştır.

Birlikte Çalışma: Siemens'in Bavaria'da kurulmasının nedenlerinden biri de diğer birçok firmanın bu bölgede yatırım yapmak istemesidir. Sadece Avrupalı değil, Amerika ve Japonya'dan da birçok firma aynı bölgede yatırım yaparak işbirliğine girmiştir.

Yeni İşgücü Sağlamak: Kuzey bölgeleri imajlarını değiştirmeye çalışırken güney işçiler için daha cazip hale gelmeye başlamıştır. İşçiler kuzeyin yüksek işsizlik oranını ve fazla sorumluluk getiren sosyal yapısını güney eyaletlerinin temiz endüstrisi, sıcak iklimi ve ünlü tatil imkanlarıyla karşılamaktadırlar. Sonuçta Baden-Württemberg, Bavaria ve Hene işçiler için cazip olmaktan çıkmıştır.

Almanya'da piyasa güçleri ve tarihi gelişim ekonomik kalkınmayı etkilerken, Fransa'da devlet politikası ve teşvikler yabancı yatırımı çekmede başarılı bir şekil-

de kullanılmıştır. Bugün ise gelişme için temel şart teknolojidir. Fakat bütün ana teknolojilerde - mikro-elektrik, telekomünikasyon, yan materyaller, servis ve bioteknoloji- Japon ya da Amerikan firmalarının üstünlüğü görölmektedir. Sonuçta bölgesel gelişme sadece yüksek teknolojiye değil, aynı zamanda yabancı yatırımların çekilmesine de bağlıdır.

Fransa'nın teknoloji ağırlıklı şirketleri ve araştırma merkezlerini güney Fransa'ya çekmesi tüm Avrupa için bir model olmuştur.

İtalyan hükümetinin bölgesel gelişme programları istenildiği kadar başarılı olmamıştır. Özellikle, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya, endüstrileşme ve servet bakımından yüksek düzeye sahip kuzey ve orta, gelişmemiş güney bölgeleri olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Bu farklılığın nedeni kimilerine göre endüstri devrimi sırasında kuzey İtalya'yı yöneten Avusturyalıların bıraktığı mükemmel endüstriyel altyapıdır.

İtalyan hükümetinin harcadığı çabalara rağmen Güney bölgesi yeterli gelişmeyi